

Ekolojik Krizin Solastaljik Etkileri ve Buzun Sanatta Kullanılması

Serkan Nergiz¹
Evren Kavukcu²

Öz

Ekolojik kriz, insanlığı derinden etkileyen küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekolojik bozulmaların sadece fiziksel sağlığı değil, aynı zamanda zihinsel sağlığı da olumsuz etkilediği gözlemlenmektedir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) raporlarında, iklim değişikliklerinin dünya genelinde ruh sağlığını giderek daha fazla etkilediği belirtilmektedir. Ekolojik bozulmanın neden olduğu sıkıntının duygusal sonuçlarını tanımlamak için *solastalji* gibi yeni terimler ortaya çıkmıştır. Bu duygusal yük, ekolojik sanatçıların çevre kirliliği, doğal kaynakların aşırı tüketimi ve iklim değişikliği temalı eserlerine de yansımaktadır. Ekolojik sanat kapsamında buzullarla ilgili eserler üreten sanatçılar, eriyen buzulların ve değişen iklim etkilerini güçlü bir şekilde yansıtarak, izleyicilerin bu konuya derin bir empati kurmalarını sağlayabilmektedir. Dolayısıyla izleyicilere ekolojik değişimin ciddiyetini ve aciliyetini hissettirmektedir. Bu makalede, iklim değişikliğiyle birlikte artan afet sıklığının travma sonrası stres bozukluğu, uyum bozukluğu ve solastaljik etkiler gibi ruh sağlığı sorunlarına yol açabileceği vurgulanmaktadır. Ekolojik sanatın da incelendiği bu çalışmada, sanatçıların ekolojik krize karşı toplumu bilinçlendirme rolleri üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda, sanatçılar buz gibi sıra dışı nesnelere kullanarak toplumsal duyarlılık ve farkındalığı artırmayı amaçlarken, hem sanatçıların hem de izleyicilerin solastalji kavramından nasıl etkilendikleri analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Solastalji, İklim, Ekoloji, Küresel ısınma

Solastalgic Effects of the Ecological Crisis and the Use of Ice in Art

Abstract

The ecological crisis emerges as a global issue that profoundly affects humanity. It is observed that ecological degradation not only negatively impacts physical health but also mental health. The reports of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) indicate that climate change is increasingly affecting mental health worldwide. New terms such as *solastalgia* have been introduced to describe the emotional consequences of the distress caused by ecological degradation. The emotional burden of this crisis is also reflected in the works of ecological artists, who focus on themes such as environmental pollution, overconsumption of natural resources, and climate change. Artists who produce works related to glaciers within the scope of ecological art are able to powerfully convey the effects of melting glaciers and changing climates, enabling viewers to

establish a deep empathy with this issue. Thus, they make the seriousness and urgency of ecological change felt by the audience. This article emphasizes that the increasing frequency of disasters caused by climate change can lead to mental health issues such as post-traumatic stress disorder, adjustment disorder, and solastalgic effects. In this study, which also examines ecological art, the role of artists in raising public awareness about the ecological crisis is highlighted. In this context, artists aim to increase social sensitivity and awareness by using extraordinary objects like ice, while an analysis is made of how both artists and viewers are influenced by the concept of solastalgia.

Keywords: Solastalgia, Climate, Ecology, Global Warming

Sanayileşmenin etkisiyle, insanın doğayla ve ilahi olanla olan ilişkisi köklü bir dönüşüm geçirmektedir. Tanrı'yı doğaüstü bir varlık olarak arama eğilimi azalırken, bunun yerine doğadaki ilahi olanı keşfetme arzusu (panteizm) artar. Ancak, modern zamanlarda doğa, giderek artan bir şekilde sömürüye ve kontrol altına alınmaya maruz kalmaktadır. Sınırsız toprakların yerini, ticarileştirilmiş ve günümüzde tamamen istismar edilen manzaralar almaktadır. Bu süreç, doğanın kutsallığına dair algıları da derinden etkileyerek, insan-doğa ilişkisini yeniden şekillendirmiştir. Bu makale, insanlığın yaşam tarzı nedeniyle artan çevresel krizlerle karşı karşıya kalması, acil müdahale gerektiren bir problem olmasından dolayı ele alınmıştır. Küresel ısınma, biyolojik çeşitliliğin azalması ve doğal habitatların hızla yok edilmesi, ekolojik krizlerin endişe verici belirtileri olarak öne çıkmaktadır. İnsan faaliyetlerinin doğa üzerindeki benzeri görülmemiş etkileri, *Antroposen* olarak adlandırılan bu çağda özetlenmektedir. Antroposen, insan etkisinin jeolojik ve ekolojik sistemler üzerindeki kapsamlı ve derin izlerini tanımlayan bir terimdir. Bu bağlamda, ekolojik geçiş, yalnızca çevresel sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla değil, aynı zamanda ekosistemlerin restorasyonu ve korunması için de elzemdir (Morton, 2016, s. 9-10).

Ekosistem bozulduğunda veya toplumlar değişime uğradığında, bu durumun bizler üzerindeki duygusal etkilerini tam anlamıyla kavramakta güçlük çekebiliriz. Her ne kadar bu etkiyi tanımlamakta zorlansak da, iklim değişikliğinin bıraktığı duygusal etki *solastalji* olarak adlandırılmaktadır. Yaşam alanlarında meydana gelen çevresel değişikliklere ve sosyo-ekolojik tahribata, fiziksel olduğu kadar duygusal tepkiler de oluşmaya başlanmıştır. Dünyanın ve ülkemizin dört bir yanında fiziki ve beşerî coğrafyanın yaşadığı ekolojik krizin neden olduğu toplum-doğa ilişkilerindeki parçalanma duygularımıza büyük ölçüde yansımaktadır. İklim değişikliğine bağlı felaketler yalnızca bitki örtüsünü ve hayvan yaşamını yok etmekle kalmaz; aynı zamanda doğal kaynaklarımıza, rekreasyon alanlarımıza, tüm yerleşim yerlerimize ve çok daha fazlasına da hasar verir veya değiştirir. Bu değişiklikler, kişilerin çevreyle kurduğu önemli bağı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu makalede, doğa ve insanlığın zarar görmemesi için yaşanan olumsuzluklar dile getirilerek toplumsal bilinç oluşturulması amaçlanmıştır.

Solastalji Kavramı ve Ekolojik Sanat Pratiği Üzerindeki Etkileri

Solastalji terimi, Latince *solacium* kelimesi ve Yunanca *-algia* kökünün birleşmesiyle türetilmiştir. Bu kavram, ilk olarak Glenn A. Albrecht tarafından Kanada'daki *Ecohealth Form'da* tanıtılmış; teselli ve ıssızlık içeren bir anlam yüklenmiştir. Kelime köündeki teselli anlamına gelen *solace*, sıkıntıların hafifletilmesi veya üzücü olaylar karşısında rahatlık sağlanmasıyla ilgilidir. Kavram, nostaljiye hayalet bir referans veya yapısal bir benzerlik taşıyacak şekilde kurgulandığından bir yer referansı da içermektedir. Bu kavram, çevresel değişimlerin sebep olduğu bir tür duygusal veya varoluşsal sıkıntıyı ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Solastalji, ekosistemin değişmesi ve yok olması sebebiyle insanların hissettiği yabancılaşma ve psikolojik sorunları işaret etmektedir (Albrecht, 2005, s. 45; Alaca, 2023, s. 471 ; Eker ve Tanyeri, 2023, s. 2). İklim krizine bağlı olarak gelişen bu psikolojik durumlar için çeşitli terimler kullanılmaktadır. Bunlar arasında iklim değişikliği endişesi, ekolojik anksiyete, ekolojik yas, iklim değişikliği anksiyetesi ve solastalji gibi kavramlar yer almaktadır (Böke ve Tülek, 2022, s. 252). Glenn Albrecht, ekolojik kriz nedeniyle buldukları bölgede bu duyguları yaşayan insanlar için, yaşanan durumu *solastalji* diye adlandırmıştır (akt. Alaca, 2023, s. 471). Sosyal, ekonomik ve fiziksel sistemler, bireylerin psikolojik açıdan iyi hissetmesini belirlemede kritik bir rol oynamaktadır. Ekolojik değişimlerin bu sistemleri bozarak, ruhsal bozukluklara ilişkin, bilinen risk faktörlerini ağırlaştırması muhtemeldir. Ekolojik bozulmanın, bu olumsuz etkilerinin tam kapsamını öngörmek güç olmadığı gibi ekolojik düzensizlik ile ruh sağlığı riski arasındaki teorik ilişki de dikkate değerdir. (Obradovich vd., 2018, s. 10953).

Solastalji, nostaljinin mekânsal ve zamansal boyutlarından farklı olarak, bireyin yaşadığı an ve koşullarla da ilgilidir. Bu kavram, kişinin sevdiği ve yaşadığı yerin tehdit altında olduğunu fark etmesiyle ortaya çıkan acıyı tanımlar. Bu acı, kişinin belirli bir yere ait olma hissini zayıflaması ve o yerin dönüşümünden kaynaklanan psikolojik boşluk şeklinde kendini gösterir. İklim değişikliği kaynaklı felaketler, örneğin seller, kasırgalar, buzulların erimesi ve orman yangınları, sıklıkla stresle ilişkili psikiyatrik bozukluklarla bağlantılıdır. Hayatı tehdit eden bu tür olaylara maruz kalan bireylerin travma sonrası stres bozukluğu geliştirme olasılığı oldukça yüksektir. Ekosistemlerin bozulması, solastalji gibi duygusal etkilerin kaçınılmaz olmasına neden olmaktadır (Padhy vd., 2015, s. 3-4).

Obradovich vd., (2018) solastalji etkilerini şöyle özetlemiştir:

Bilim insanları, son zamanlarda iklim değişikliğinin etkilerinin çeşitli, doğrudan ve dolaylı mekanizmalar yoluyla ruh sağlığına zarar verebileceğini belirtmişlerdir. Günlük meteorolojik verileri, on yıllık bir veri toplama süreci boyunca yaklaşık 2 milyon rastgele örneklenmiş ABD sakininin bilgileriyle birleştirerek, daha yüksek sıcaklıklar ve ilave yağışlarla ilgili deneyimlerin ruh sağlığını kötüleştirdiğini, yıllık ısınmanın artan ruh sağlığı sorunlarının yaygınlığıyla ilişkili olduğunu saptamışlardır.

Gelecekte sıklığı ve yoğunluğu artacak olan tropikal kasırgalara maruz kalmanın da zihinsel sağlığın bozulmasıyla bağlantılı olduğu belirtilmektedir. Bu sonuçlar, ekolojik kriz ile zihinsel sağlık arasında bağlantı kuran giderek büyüyen literatüre geniş ölçekli kanıtlar sağlamaktadır. (s. 10958)

İklim değişikliğinin yol açtığı çevresel bozulma ve türlerin yaşam biçimlerinin yok olması, duygusal tepkilere neden olabilir. Kaygı, bu tür olumsuz duyguları, bilişsel endişeyi ve fizyolojik uyarılmayı içeren, gelecekteki potansiyel tehditlere karşı adaptif bir mekanizmadır. Dolayısıyla, solastalji, iklim değişikliği tehdidine karşı çevre dostu davranışlarla bağlantılı olduğu gösterilen, uyarlanabilir bir kavram olarak değerlendirilebilir (Comtesse vd., 2021, s. 3-5). Solastaljiye neden olan faktörler hem doğal hem de insan kaynaklı olabilir. Kuraklık, yangın ve sel gibi doğal afetlerin yanı sıra, savaş, terörizm, arazi bozma, madencilik, hızlı kurumsal değişim ve kentsel dönüşüm gibi insan faaliyetleri de solastaljiye yol açabilir. Bu bağlamda, kişisel ve toplumsal kimlik ile kontrol duygusunu zayıflatan güçlerin, fiziksel çevrenin dönüştürülmesi veya yok edilmesine neden olduğu her durumda, solastaljinin evrensel bir geçerliliği olduğu düşünülmektedir.

Eker ve Kayahan (2023) şöyle bahsetmiştir:

2020 senesinde "Lancet"de yayımlanan bir rapora göre, iklim felaketlerinden doğrudan etkilenen ülkelerde ruhsal sorunlarda artış görülmesinin olası olduğu ve ruhsal dayanıklılığı destekleyen çabaların önemli olduğu bildirilmiştir. Benzer olarak 2022'de yayımlanan Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (Intergovernmental Panel on Climate Change)- (IPCC) raporuna göre iklim değişikliği dünya genelinde ruh sağlığını giderek daha fazla etkilemektedir. Anksiyete ve stres dahil olmak üzere ruh sağlığı sorunlarının, raporda değerlendirilen tüm bölgelerde küresel ısınmayla birlikte artacağı öngörülmektedir. (s. 3)

Solastaljinin en yoğun yaşandığı anlar, bireylerin sevdikleri bir çevrenin dönüşümünü doğrudan deneyimledikleri durumlardır. Dünyayı kendi evi olarak gören ve dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen kültürel ve biyolojik çeşitliliği yok eden olaylara tanık olmanın kendileri için kişisel olarak sıkıntı verici olduğunu hisseden insanlar için solastaljik etkiler kaçınılmaz hâl alacaktır (Albrecht, 2019, s. 46). Küresel ısınma gibi doğa ve çevre sorunlarıyla ilgili endişelerden kurtulmak için nasıl düşünmeli ve neler yapılmalı sorularından yola çıkılarak gerçekleştirilen bilimsel çözümlerin yanı sıra bu durumdan rahatsızlık duyan sanatçılar da aynı sorulara yanıt aramak adına yaptıkları işlerde bu konuyu temel almışlar ve kendi anlayışlarına göre yorumlamışlardır. Küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi çevresel problemlere yönelik farkındalık oluşturulmasını amaçlayan sanat eserleri *ekolojik sanat* adı altında üretilmektedir. Yüzey resminden Ekolojik Sanata geçiş, insan faaliyetinin sanatsal bir güç haline geldiği ve Antroposen olarak adlandırılan dönemi tanımlamak için önemli bir çerçeve sunar. Bu geçiş, çevresel ve ekolojik odaklı sanat uygulamalarını anlamak için geniş bir perspektif sağlar (Cheetham, 2018, s. 159). Geleneksel sanat anlayışı, insanı merkeze koyan yapısından evrilerek doğaya odaklanmış ve iklim değişikliği,

ormansızlaşma, küresel ısınma konuları ekolojik sanat anlayışıyla ele alınmaya başlanmıştır. Bu yaklaşımla üretilen eserlerde kullanılan malzemeler, dönemin koşullarına yanıt olarak geleneksel sanatın sınırlarını aşan günümüz sanatının anlatım olanaklarını kullanmaktadır. Bu eserler, doğal yaşama karşı yapılan olumsuz eylemleri vurgulamak ve izleyiciye aktarmak amacıyla oluşturulmaktadır.

Ekolojik sanat, hem manzara resminin saygın yeryüzünün temsilleriyle hem de 1960'lar ve 1970'lerin arazi sanatıyla yeniden etkileşim kurar. Hızla gerçekleşen iklim değişikliği ve bunun dünya genelindeki giderek artan ciddi sonuçları, birçok sanatçı ve akademisyeni bu sorun karşısında duyarlılık sahibi olmaya yönlendirmiştir. İnsanların doğal süreçlere ve doğanın dengesine müdahalesi sonucu oluşan çevresel sorunlar ve kaygılar, sanatçıları harekete geçirmiştir (Tan, 2022, s. 24-25). Eko-sanat, ekolojik sanatın yaygın bir kısa biçimidir ve birçok terimle örtüşmektedir. Bu terim; çevresel sanat, eko-sanat, ekolojik gelenekler ve toprak sanatını kapsayan bir şemsiye terim olarak kullanılmaktadır (Cheetham, 2018, s. 159). Ekolojik sanat, arazi sanatına paralel olarak doğadan yola çıkarak, onu onarmaya ve iyileştirmeye odaklanan bir yaklaşımı benimser. Doğa, manzara ve ekolojiye dair geniş bir bakış açısı sunmaktadır. Bu sanat türünün amaçları veya hedeflenen etkileriyle ilgili çeşitli yanıtlar önermektedir (Wallen, 2012, s. 235).

Yaşadığımız çağın en önemli sorunlarından biri olan iklim değişikliği giderek büyüyen küresel bir sorun haline gelmektedir ve bu durum, ekolojik sanatın önemini daha da artırmaktadır. İklim değişikliğinin boyutu çok büyük olup, eylemsizlik nedeniyle bu sorun büyümeye devam etmektedir. Hem kasırgalar, sel ve orman yangınları gibi akut tehlikelere hem de ekosistem değişiklikleri, gıda ve su güvensizliği, yer ve kültür kaybı gibi daha yavaş başlayan tehditlere de neden olmaktadır. Ekolojik sanatın, bu krizlerin farkındalığını artırarak ve bu sorunlara dikkat çekerek, bireylerin solastajiyi, yani çevresel değişikliklerden kaynaklanan ruhsal sıkıntıyı anlamalarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir. (Corvalan vd., 2022, s. 1). Ayrıca, ekolojik sanat, yaşadığımız gezegene olan ilgiyi ve saygıyı artırmanın yanı sıra, bireyler arasında anlamlı bir diyalog kurulmasını teşvik etmektedir. İnsanların hayalgücünü harekete geçirir ve yeryüzünde var olan çeşitli yaşam formlarının daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde gelişebileceği sosyo-kültürel dönüşümlere önemli katkılarda bulunur. Toplumu doğayla yeniden bağlantı kurmaya davet ederken aynı zamanda çevre bilincini ve ekolojik farkındalığı yaygınlaştırarak, gelecekteki nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakma çabalarına da destek vermektedir.

Sanat, ekoloji ve solastalji kavramları, sanat alanında ekoloji anlayışını hem genişletmeyi hem de yeniden tanımlamayı hedeflemektedir (Barbanti, 2024, s. 18-26). Solastalji ve ekolojik sanat arasındaki ilişki, bireylerin ve toplulukların

çevresel değişimlere uyum sağlama ve bu değişimlerle başa çıkma süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. İklim değişikliği ve ekolojik kriz ile ilgili duyguları hissetmek, bu doğal tepkilerin ortaya çıkmasıyla insanlar üzerinde hayal kırıklığı, bitkinlik veya ilgisizlik gibi duygulara yol açabilmektedir. Bu duygular, uzun süredir baskı ve mülksüzleştirmenin acımasız etkilerinin yol açtığı travmaları anlamamız açısından önemlidir. Yaşanılan sorunları, ekolojik kaygı, eko-anksiyete ya da solastalji kavramları çerçevesinde değerlendirebiliriz. Bu bağlamda Ekolojik sanat ise, kolektif kaderimizi ve yok olan dünyaya verdiğimiz bağlantılı tepkileri daha iyi anlamamıza yardımcı olur (Albrecht, 2023, s. 7-8).

Doğa, sadece insan yaşamı için gerekli değildir, aynı zamanda sunduğu birçok işlev ve katkı da vazgeçilmezdir. Bireyler ve topluluklar üzerindeki etkileri inceleyen araştırmacılar ve halk sağlığı yetkilileri genellikle fiziksel sağlığa odaklanmışlardır. Ancak iklim değişikliği, ruh sağlığı ve psikososyal sorunlar açısından birçok sosyal ve çevresel risk faktörünü de artırarak, duygusal sıkıntılara, yeni ruh sağlığı sorunlarının ortaya çıkmasına ve mevcut ruh sağlığı sorunları olan kişilerin durumlarının kötüleşmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle, artan bu acil duruma karşı hazırlık ve müdahale kapsamında ruh sağlığı ve psikososyal desteğin (MHPSS) sağlanmasına olan ihtiyaç giderek artmaktadır (Corvalan vd., 2022, s. 2).

Ekolojik sanatçılar, çevresel yıkımın ve iklim değişikliğinin duygusal etkilerini yansıtan eserler oluşturarak, izleyicilere bu duyguları anlama ve paylaşma fırsatı sunar. Bu süreç, topluluklar arasında dayanışma ve iş birliğini güçlendirmektedir. Ekolojik sanat eserleri, çevresel sorunlara dikkat çekmenin yanı sıra çözüm önerilerini ve geleceğe dair umutları da görselleştirerek, izleyicilere pozitif bir bakış açısı sunmaktadır. Böylece çevre bilincini artırma ve sürdürülebilir bir gelecek için ortak bir bilinç oluşturma yolunda önemli katkılar sağlamaktadır. Sanatsal ifadeler, topluluklar arasında dayanışma ve ortak hareket etme bilincini pekiştirmektedir. Sanatçılar, eserleri aracılığıyla izleyicilere, çevresel sorunların üstesinden gelebilecekleri konusunda umut aşılır ve onlara pozitif bir bakış açısı kazandırır. Bu bağlamda, ekolojik sanat, çevre bilincinin artırılmasına ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etme sürecine önemli katkılar sağlar. Bu sanat türü, bireyleri ve toplulukları çevre dostu eylemlere teşvik ederken aynı zamanda eğitim ve bilgilendirme işlevi de görmektedir.

Solastalji kavramı ve ekolojik sanat pratiği arasındaki bağlantı, her iki olgunun da çevresel değişim ve bunların insan psikolojisi üzerindeki etkileri ile yakından ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Sanatçılar, çevresel tahribat ve iklim değişikliğinin duygusal boyutlarını eserlerine yansıtarak, izleyicilere bu derin etkileri hissetme ve kavrama imkânı sunmaktadır. Bu süreç, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bir iyileşme ve farkındalık yaratma aracı olarak da görülebilir.

Bu tür sanat eserleri, solastalji duygusunu ifade etmede ve bu duyguyu paylaşmada güçlü bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu sayede, ekolojik farkındalığın yayılmasına katkıda bulunarak sürdürülebilir bir gelecek inşa etme çabalarına destek olur ve doğal kaynakların korunmasına yönelik bilinçli adımlar atılmasını sağlar.

Bir İfade Aracı Olarak Buz ve Ekolojik Sorunların Sanatta Yansımaları

Ekolojik sorunların ortaya çıktığı Antroposen döneminin iklim tasavvuruna göre, buzullar küresel ısınmaya karşı aşırı kırılabilirlik göstermektedir. Buz tabakalarının Arktik denizlere doğru erimesi, dünya genelinde kıyı taşkınlarının habercisi niteliğindedir ve Himalayalar'dan And Dağları'na kadar mevsimsel erimelerin kaybolması, nehirlerin kurummasıyla birlikte tatlı su kaynaklarını ciddi biçimde tehdit etmektedir (Maja ve Fowkes, 2020, s. 53). Batı Antarktika ve Grönland'daki buzların hızla erimesi de dünya deniz seviyelerinin artmasına ve kıyı bölgelerinin ve adaların tehdit altında kalmasına neden olmaktadır (Foster, 2012, s. 43). Buzulların erimesi, dünya çapında artan ısınmanın tek göstergesi değildir (Gillis, 2010, s. 1-9). Eriyen permafrostta hapsolmuş eski bitki örtüsünden kaynaklanan büyük miktarlarda karbonun salınması yoluyla, iklim değişikliği tetiklenmektedir. (Maja ve Fowkes, 2020, s. 54). Karada, denizde ve uydularda yapılan termometre ölçümleri de ısınmayı doğrulamaktadır. Sıcak hava dalgalarının, ani sel olaylarının ve diğer aşırı hava koşullarının sıklığı artmaktadır. Bitkiler daha erken çiçek açmakta, mercan resifleri ölmektedir ve birçok iklim bilimci, bu değişimlerin çoğunu küresel ısınmaya bağlamaktadır. Fakat deniz seviyesinin yükselmesi, muhtemelen en ciddi etki olarak öne çıkmaktadır (Gillis, 2010, s. 1-9). Sanatçılar, en korkutucu durumları tasvir eden eserler yaratabilirler. Hem gerçek hem de pratik açıdan, sanatçılar gelecek vizyonlarını şekillendirebilirler (Ballard, 2021, s. 10-15). Ekolojik kaygılarla hareket eden sanatçılara rehberlik eden şey, dünyanın yaşayan, nefes alan öznesine ve diğer tüm canlılara karşı duyulan yoğun ilgidir. Bu ilgi; şiddetli yangınlar, buzullar, en hızlı yok oluşlar ve en yüksek sıcaklıklar gibi olağanüstü olaylarla şekillenen ve hızla ilerleyen bu iklim dramasının ortasında yer alır. Buzul Çağı'nın sonundan bu yana sıcaklıkların artışı, bu ilginin temelini oluşturmaktadır (Maja ve Fowkes, 2020, s. 51).

Sanat, ekolojik sorunları ifade etmenin güçlü bir aracıdır ve buz teması bu bağlamda özel bir önem taşır. Buzulların erimesi, iklim değişikliğinin en görünür ve endişe verici belirtilerinden biridir. Sanatçılar; buz teması aracılığıyla ekolojik sorunlara dikkat çekerek izleyicileri bilinçlendirmeyi ve harekete geçmeyi hedefler. Bu eserler, bilimsel verilerin ötesine geçerek, duygusal ve estetik bir bağlamda izleyicilere hitap eder ve çevresel sorunların aciliyetini vurgular. Ekolojik sanat pratikleri, ekolojik sorunları anlamak veya bu sorunlarla başa çıkmak için disiplinler arası iletişimin önemine dikkat çeker. Sanatçılar, bu problemlere kesin çözümler bulmaktan ziyade, konuyla ilgili soru sormanın da önemli bir etkisi olduğunu vurgular (Çakıroğlu, 2022, s. 26).

Görsel 1. Marco Evaristti, *Buz Küpü Projesi 1*, performans (Evaristti, 2004)

İklim krizine yönelik sanatsal üretimler; çoğunlukla, küresel ısınmanın etkisinin en fazla hissedildiği ve buzulların yoğun olduğu kutuplarda gerçekleştirilmiştir. Danimarkalı 43 yaşındaki sanatçı Marco Evaristti, çevre sorunlarına dikkat çekmek amacıyla, Batı Grönland kıyılarındaki bir buzdağını *Buz Küpü Projesi 1*) kapsamında kan kırmızısına boyamıştır (Nikolaj, 2008, s. 1-2) (Görsel 1). Grönland'ın küçük *Ilullissat* kasabasından iki buz kırıcıyla yola çıkan sanatçı, 30 dakika boyunca buzdağları arasından geçerek sanatını icra edeceği buzdağını bulduktan sonra üzerine tırmanmıştır. Sanatçı, -35 derece soğukta, bir yangın hortumu ve kırmızı konsantre gıda boyası ile karıştırılmış 4.000 litre su kullanarak yaklaşık dört saat süren bir süreçte 10 bin metrekarelik buzdağının açıkta kalan ucunu boyamıştır.

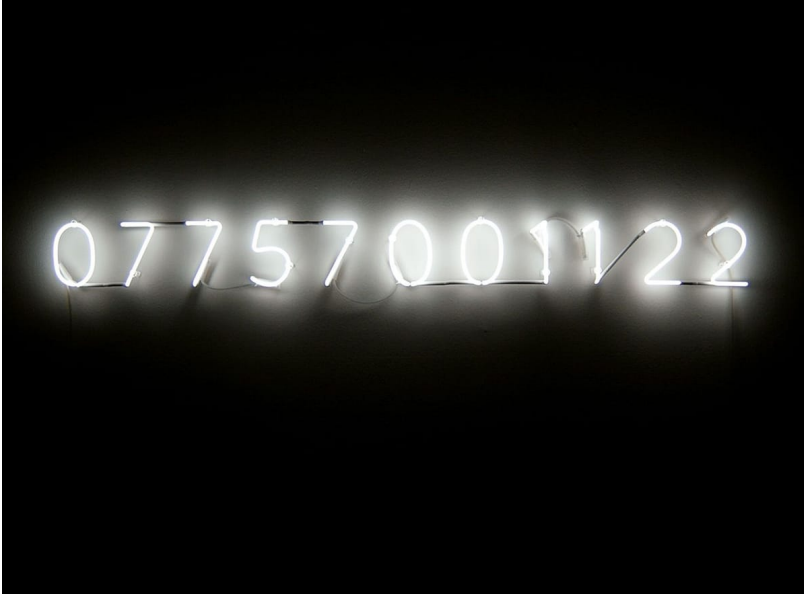
Görsel 2. Xavier Cortada, *Boyuna Kurulum*, enstalasyon (Cortada, 2007)

Evaristti gibi kutuplarda yaptığı enstalasyonlarla tanınan Xavier Cortada, iklim değişikliğini duyurmak ve halkı kutuplar hakkında az bilinen bilimsel ve tarihi gerçekler konusunda eğitmek için Antarktika'ya gitmiştir (Boettger, 2008, s. 156). Orada 24 farklı zamanda gazete alıntıları toplayıp, bu alıntılarla iklim değişikliğinin yaşamlar üzerindeki etkisini anlatmak için kullanılmıştır. Cortada, Antartika'da *Boyuna Kurulum* projesinde 24 ayakkabının her birinin içine alıntıların yapıldığı yerlerin yaklaşık boylamını çizmiştir (Görsel 2). Ayakkabıları boyamak için Antarktika'daki kuru vadilerden alınan toprak örnekleriyle akrilik boya kullanmıştır. 24 ayakkabının tabanına boylam derecelerini çizmiştir. Böylece her ayakkabı 15 derecelik mesafeyi temsil edecektir. Sanatçı, Güney Kutbu'nda ayakkabıların her biri için karşılık gelen boylamla hizalanmış 24 inç aralıklı bir daireye yerleştirmiştir. Daha sonra başlangıç meridyeni olan 0 derece boylamına doğru yürüyüp, saat yönünde direğin etrafında ilerleyerek, her ayakkabının önünde durarak 24 alıntıyı okumuştur (Cortada, 2007). Belirli boylamlarda yaşayan bireylerin iklim değişikliğinin kendileri üzerindeki veya

gelecekteki etkilerini içeren ifadelerini seslendirmiştir (Boettger, 2008, s. 156). İklim değişikliğinin insanlarla birlikte diğer türleri nasıl etkilediğini daha geniş bir perspektiften ele almıştır. Cortada'nın çalışması, çevresel bozulmanın etkilerine dair bir uyarı niteliği taşımaktadır.

İklim krizine karşı, görsel anlatımın yanı sıra sesin ekolojik yönlerini ele alan sanat üretimleri de mevcuttur. Sesin ekolojik yönlerinin ele alındığı ve canlılar ile onların gürültülü ortamları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir disiplin akustik ekoloji olarak adlandırılmaktadır. Akustik ekoloji; sesin başlı başına bir olgu olarak ilişkiselleştirilerek ele alındığı, genellikle disiplinlerarası yaklaşımlardan yararlanan çeşitli bilimsel ve sanatsal eğilimleri bir araya getiren bir terimdir. Ses ekolojisi, ses ortamı çalışmaları, ses ortamı ekolojisi, ekoakustik ve hatta ses ekolojisi gibi diğer

disiplinler ve yaklaşımlar akustik ekolojiye benzer terimler sunmaktadır (Paparrigopoulos, 2024, s. 22).

Görsel 3. Katie Paterson, *Vatnajökull*, (Paterson, 2007-2008)

Akustik ekolojik anlayışa benzer şekilde, görsel anlatımla birlikte, iklim krizine sesle dikkat çeken İskoç sanatçı Katie Paterson, *Vatnajökull* adlı eserini 2007-2008 yılları arasında kurgulamıştır (Görsel 3). Paterson, çalışmasında su altı mikrofonunu Vatnajökull buzulu ile bağlantılı olan Jökulsárlón lagününe yerleştirmiştir. Buzul lagünündeki bu mikrofon, bir amplifikatör ve cep telefonu ile kullanılarak canlı bir telefon hattı oluşturulmuştur. +44(0)7757001122 numaralı telefon, dünyanın herhangi bir yerinden aranabilir ve arayan kişi, Vatnajökull

buzulu tarafından çıkan erime seslerini dinleyebilirdi. Beyaz neon ışıklı bir tabela üzerine yazılmış bu telefon numarası New York sanat fuarında bir galeri alanına asılmıştır. Bu telefon hattı artık aktif değildir; ancak, buzulların erime seslerini kayıtlardan dinlemek mümkündür. Ayrıca, izleyicilere iki saat boyunca İzlanda buzullarının ermesini dinleten sanatçı, John Cage'in *4' dakika 33"* isimli sessiz eserine göndermede bulunmuştur (Paterson, 2022, s. 42). Paterson, *Vatnajökull* eserini hayata geçirirken, telefon aracılığıyla insanların doğrudan bir buzul ile bağlantı kurmasını sağlayarak bu büyük, uzak ve eski doğa olayıyla izleyici arasında derin ve samimi bir deneyim oluşturmayı hedeflemiştir. Yapıtla aynı zamanda insanlığın doğadan kopukluğunun da vurgulanması bir paradoksu da ortaya çıkarmaktadır. Ekolojik endişeler ve iklim krizi bağlamında değerlendirildiğinde, bu eser doğanın yok oluşuna dikkat çekmekte ve bu süreçte insanın rolünü sorgulamaktadır. İnsan faaliyetlerinin doğaya verdiği zarar nedeniyle doğa-insan ilişkisinin kopukluğunun her zamankinden daha fazla hissedildiği bir dönemde, bu eser, eriyen buzullar aracılığıyla iklim krizinin somut bir tezahürü haline gelmiş ve ekolojik kaygılara ayna tutmuştur.

Buzullarda yaşanan sorunu, insanların yoğunlukta olduğu bir alana taşıyan İngiliz sanatçı Mark Coreth ise bronzdan yapılan ve üzerine buz tutturularak oluşturulan kutup ayısını Kopenhag'ın şehir merkezinde sergilemiştir. Heykeltıraş Mark Coreth'in *Kutup Ayısı* iklim değişikliğinin kurbanı olarak kutup ayısını idealleştirip romantikleştirirken, aynı zamanda onu eylem ve farkındalık yaratma açısından ana

odak noktası haline getirmektedir (Görsel 4) . On bir tonluk bir bloktan gerçek boyutta bir erkek kutup ayısı oluşturacak şekilde oyulmuş bir buz kütlesi oluşturmuştur (Sandberg ve Sandberg 2010, s. 18-19). Coreth, *Kutup Ayısı* çalışmasında izleyicilerin esere dokunması için onları teşvik etmektedir. İzleyiciler buzlara dokunduğunda el ısı ile erimeler meydana gelmektedir. Sonuç olarak, büyük bir su birikintisi, bronz iskelet ve plakalar kalacak; bu da iklim değişikliği krizinin bir tür kanıtı olarak görülecektir.

Görsel 4. Mark Coreth, *Kutup Ayısı*, bronz iskelet ve buz (Coreth, 2009)

İklim değişikliklerinin binlerce yıldır var olan ekosistemleri ve kültürleri tehdit etmesi nedeniyle, Kuzey Kutbu'ndaki insanlar ve hayvanlar üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamak için yaptığı çalışmada, sanatçı izleyicilerle derin bir bağ kurmayı ve bu durumun ruhsal etkilerini anlamalarını ve hissetmelerini teşvik etmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, izleyicilerin iklim değişikliğinin yarattığı zorlukları daha derinden kavramalarını ve bu konuda duygusal bir bağlantı kurmalarını sağlayarak onları harekete geçirmeye yönelik bir çağrıda bulunmuştur.

Sanatın iklim değişikliğiyle mücadelesindeki rolünün önde gelen savunucularından biri olan Diane Burko, Kuzey Kutup Dairesi ve Antartika gibi iklim krizinden en çok etkilenen bölgelere sık sık seyahat etmekte ve bu bölgelerdeki gözlemlerinden yola çıkarak iklimin oluşturduğu tehditleri güçlü bir şekilde ileten görsel açıdan çarpıcı eserler üretmektedir. Burko'nun *Portage Buzulu*, iklim değişikliğini görselleştirme

amacı taşımaktadır (Görsel 5). Zamanla, buzulların yavaş yavaş erimesi sonucu oluşan su havuzlarını konu alan çalışmalarıyla bilinmektedir. Sanatçının hayalgücü,

Görsel 5. Diane Burko, *Portage Buzulu*, 61x122cm, tuval üz. yağlıboya (Burko, 2009)

gerçekliğin ötesine geçerek, iklim değişikliğini belgelendiren dinamik yaşam resimlerine evrilmiştir (Garrard ve Broude, 2021, s. 46). Burko, manzara resmi geleneğini sürdürürken, buzulların erimesi konusunu ele alarak bu alanda önemli bir katkı sunmaktadır. Çalışmalarında buzul tasvirleri aracılığıyla dünyanın hızla değişen manzarasını etkili bir şekilde yansıtmaktadır. Burko, geçmiş ve günümüz manzaralarını betimleyerek küresel ısınmanın etkilerini vurgulayan güçlü bir görsel anlatım sunmaktadır. Bu bağlamda, iklim değişikliği ve ekolojik kaygılar, sanat aracılığıyla izleyicilere çekici ve eğitici bir biçimde aktarılmakta ve çevresel sorunların daha derinlemesine anlaşılmasını teşvik etmektedir.

Çevre ile olan ilişkimizi yeniden değerlendirmemizi teşvik eden ve iklim değişikliği nedeniyle insanlığın karşı karşıya olduğu zorluklara dikkat çeken sanatçı David Buckland ise disiplinlerarası çalışmalarıyla tanınmıştır. Çalışmalarında farklı metodolojileri ve bakış açılarını kapsayan dinamik bir değişim sürecine odaklanarak, sanat ve bilimin iş birliğinin önemini vurgulamaktadır. Bu iş birliği, iklim krizinin boyutu ve hızına ilişkin kanıtları aydınlatmak için kritik bir rol oynamaktadır. Buckland, buzulların üzerine projeksiyondan *Başka Bir Dünya Mümkün* ya da *Geleceği Dikkate Almak* yazılarını yansıtmıştır (Görsel 6-7). İnsanlara çevresel krizlerin somut ve duygusal etkilerini de anlatmaktadır. Bu şekilde, eko-anksiyete, solastalji ve ekolojik yas gibi günümüzde yaygınlaşan kavramların da altını çizerek insanları bu konular üzerinde düşünmeye sevk etmektedir (Buckland, 2016, s. 15-17). Buckland'ın Kuzey Kutbu üzerine yaptığı çalışmalar, bu geniş bölgedeki insanlığın konumuna dair unutulmaz bir gözlem

Görsel 6-7. David Buckland, *Başka Bir Dünya Mümkün ve Geleceği Dikkate Almak*, (Buckland, 2010)

sunar. Buckland'ın çalışmaları, iklim krizinin aciliyeti ve ciddiyeti hakkında farkındalık yaratırken, aynı zamanda insanların eko-anksiyete ve çevresel belirsizliklerle başa çıkma yollarını keşfetmelerine yardımcı olmaktadır.

İleri teknoloji ve deneysel yöntemlerin akışında, buzul erimesinin boyutlarını ele alan sanatçı Joan Jonas, 2012 yılında ilk kez *Documenta-13* sanat sergisinde enstalasyon ve performans olan *Reanimasyon* adı altında çalışmalarını

Görsel 8. Joan Jonas, *Reanimasyon*, performans (Jonas, 2012)

sürdürmüştür (Görsel 8). Bu eser, Norveç'in farklı ışık koşullarında çekilmiş karla kaplı dağ manzaralarının yanı sıra fok, keçi ve balık gibi hayvanları da betimlemektedir. Jonas, siyah mürekkeple çizdiği hayvan başlarını karıştırarak oluşturduğu görüntülerle esere görsel bir zenginlik katmaktadır. Sanatçı, performansında sahnede projeksiyonun önünde kuş maskesi takarak yer alıyor. Buzullarla kaplı bir manzara ve nabız gibi atan bir müzik eşliğinde, Jonas, buz küpleriyle kâğıda mürekkep sürme veya ağaç dallarıyla resim yapmak gibi tekrarlayan eylemler gerçekleştirmektedir. Performans esnasında doğal dünyanın ölçülemezliğini yapmış olduğu açıklamalarla tercüme etmeye çalışmıştır (Maja ve Fowkes, 2020, s. 52). Ayrıca ekolojik kaygının derinliğine ve insanların bu kaygıdan nasıl etkilendiğine de vurgu yapmaktadır. Doğanın dengesizleşmesi ve iklim değişikliklerinin etkilerinin, insanlığın geleceği üzerindeki olası sonuçlarına dikkat çekmek istemiştir. Jonas'ın performansının merkezindeki bu söylemler, insanlığın doğayla uyumlu ve sürdürülebilir bir ilişki kurması gerektiğini vurgulamaktadır.

Grönland'daki eriyen buzulları ve bunların kıyı topluluklarını tehdit eden yükselen deniz seviyeleriyle olan bağlantısını vurgulayan sanatçı Zaria Forman da iklim değişikliği konusunda farkındalık yaratmayı amaçlamıştır. Çevreci temaları ve kusursuz natüralist pastel çizimleriyle tanınan Forman, kaybolan yerlerin gerçekçi tasvirlerini gelecek nesiller için görsel kayıt olarak sunmaktadır. Forman'ın büyük ölçekli ve ayrıntılı çizimleri, Antarktika'nın güzelliğini ve hayati önemini izleyicilere içselleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu çizimler, hızla değişen

Görsel 9. Zaria Forman, *Antartika*, 183x325cm, kağıt üz. pastel boya (Forman, 2015)

ekosistemdeki anları yakalayıarak, mevcut güzellikleri kutlamamıza ve gelecekte kaybedeceklerimizi düşünmemize olanak tanımaktadır (Forman, 2017, s. 2). Sanatçı, eserlerinin mümkün olduğunca geniş bir kitleye ulaşmasını ve izleyicilerin iklim değişikliğinin n saflarında yer alan bu uzak bölgeleri deneyimlediklerini hissetmelerini amaçlamaktadır. Çizimlerinin, iklim krizini daha derinlemesine anlamayı kolaylaştıracığına ve değişen manzaralarda anlam ve iyimserlik bulmaya katkı sağlayacağına inanmaktadır.

İklim krizine farklı açıdan yaklaşan İtalyan besteci ve piyanist Ludovico Einaudi, 2016 yılında biyolojik çeşitliliği ve doğal çevreyi koruma amacıyla faaliyet gösteren küresel bir kuruluş olan *Greenpeace* için *Kuzey Kutbu İçin Ağıt* adlı klasik piyano bestesini yayınlamıştır (Görsel 10). Yaşadığımız dünyadaki ekosistemlerin korunması için Kuzey Kutbu'nda bir sığınak ihtiyacına dikkat çekmek amacıyla gerçekleştirmiştir. İklim değişikliği, kirlilik ve biyolojik çeşitlilik kaybı nedeniyle bölgenin tehdit altında olduğunu vurgulamak istemiştir (Mead, 2022, s. 7). Bu bağlamda Einaudi, *Kuzey Kutbu İçin Ağıt* isimli bestesini ilk kez Norveç'in Svalbard kentinde, yüzen buz parçalarının arasında yer alan bir platform üzerinde icra etmiştir. Performansı sırasında, buzuldan kopan buz parçalarının denize düşmesi, görsel ve duygusal açıdan son derece etkileyici bir manzara oluşturmuştur. Einaudi'nin bu performansı hem sanatsal hem de çevresel mesajıyla büyük bir yankı uyandırmıştır.

Görsel 10. Ludovico Einaudi, *Kuzey Kutbu İçin Ağıt*, performans (Einaudi, 2016)

İklim değişikliği ve etkileri üzerine kapsamlı çalışmalar yürüten ve çalışmalarıyla oldukça dikkat çeken bir başka sanatçı Olafur Eliasson, Grönland yakınlarındaki Nuup Kangerlua fiyordunun sularından elde edilen 122,75 ton buz kullanarak bir sanat eseri yaratmıştır. 24 buz bloğundan oluşan bu eser Tate Modern'in dışındaki alanda dairesel bir şekilde sergilenmiştir (Julie's Bicycle, 2019) (Görsel 11). Buz blokları yavaş yavaş eridikçe, izleyicilere iklim değişikliğinin somut etkileriyle doğrudan karşılaşma imkânı sunulmuştur. Vatandaşların, buzun erimesini gözlemleyerek iklim değişikliğinin etkilerini derinden hissetmeleri sağlanmıştır.

Görsel 11. Olafur Eliasson, *Buz Saati Londra, enstalasyon* (Eliasson, 2018)

Buz Saati Londra projesi, izleyicilerde merak ve hayranlık uyandırmış; aynı zamanda duyarlılık ve duygusallık yaratmıştır. Sanatseverler ve yoldan geçen insanların, doğal dünyayla olan ilişkilerini yeniden düşünmeye sevk edilmiştir. Sanat ve kültürün kritik bir işlevi olan bu tür projeler, yaratıcı ve etik amaçların gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. (Morton, 2023, s. 15-19). Eliasson, bu eserinde, kutup buzlarının erimesi gerçeğine ilişkin, doğrudan ve somut bir deneyim sunmuştur. Buzun, yavaş yavaş eridiğini gören halkı, iklim değişikliğinin somut etkileriyle yüzleştirmek ve bu durumla anksiyete ve ekolojik kaygıları derinleştiren bir farkındalık amaçladığı açıktır.

Buzun izleyicilerin önünde erimesi sağlanarak ekolojik kaygının derinden hissedildiği çalışmalardan biri de Néle Azevedo'nun *Eriyen Adam* isimli yerleştirmesidir (Görsel 12). *Eriyen Adam*, dünyanın birçok şehrinde sergilenmiş

Görsel 12. Nele Azevedo, *Eriyen Adam*, enstalasyon (Azevedo, 2018)

bir kamusal alan etkinliğidir (Long, 2013, s. 2). Eriyen Adam'ın sembolik önemi, doğa ve dünya gezegenine bir övgü olarak kavramsallaştırılmasıyla, küresel ısınmanın tehlikelerine dair sembolik bir uyarı haline gelmesidir. Bu durumda izleyicilerin ilgisini çağdaş sanat çevrelerinin ötesine taşımış ve projeyi orijinal konseptiyle bütünleştirerek iki alanda da sorgulamaları genişletmiştir. *Eriyen Adam*, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin yarattığı tehditlere dikkat çekmektedir (Azevedo, 2020, s. 10-11). Bu proje, gönüllülerin ve yoldan geçenlerin yardımıyla, şehirlerin merkezi noktalarına yerleştirilen kadın ve erkek şeklindeki çok sayıda küçük buz heykelinden oluşmaktadır. Genellikle merdivenlere konulan bu heykeller, erimeleri için bırakılır ve bu süreç halkla deneysel ve görsel bir diyalogun kurulmasını sağlar (Long, 2013, s. 3). Azevedo, *Eriyen Adam* enstalasyonunu, Grönland ve Antarktika'da eriyen buzulları görsel olarak hatırlatacak şekilde tasarlamıştır. Sanatçı, küresel ısınmanın ve bunun insan nüfusu üzerindeki yavaş ancak zararlı etkilerinin farkına varmamızı amaçlamaktadır. İklim krizinin şiddetlenmesiyle birlikte, bu enstalasyon, küresel ısınmanın ve gezegendeki yaşamın yok olma tehlikesinin somut bir yansıması haline gelmiştir.

Buz ile çalışan Türkiye'deki nadir sanatçılardan biri olan Mehmet Kavukcu, *Şiddeti Düşünmek 6* isimli çalışmasında iklim değişikliği gibi ekolojik kaygıları yansıtmaktadır (Görsel 13). Ergan Kayak Merkez'inde gerçekleştirdiği piramit şeklindeki konstrüksiyonu ağaçları ters yerleştirerek oluşturmuştur. Aynı zamanda, insan kıyafetlerini de bu yapıya dahil edip dondurarak geleneksel yılbaşı ağacının ötesinde bir anlam kazandırmıştır (Kavukcu, 2020). Bu piramit yapı, orman yangınlarında yanmış ağaçların ters yerleştirilmesiyle, 2020 yılı boyunca yaşanan olumsuzlukları simgelemektedir. Kavukcu, dondurulmuş konstrüksiyon

içerisindeki ağaçlar ve insan kıyafetleri aracılığıyla, doğanın ve insanlığın güncel olaylar karşısındaki donmuş ve hareketsiz kalmış halini yansıtmaktadır (Gürpınar vd., 2023, s. 14). Sanatçı, ülkemizde ve dünyada orman yangınları ile başlayan ve iklim değişikliği gibi ekolojik kaygılarla derinleşen felaketler sürecini sanatsal bir perspektiften ele almıştır. Kavukcu, hem kendisinin hem de insanların yaşadığı derin ekolojik kaygıları yansıtarak bu endişeleri sanat yoluyla ifade etmeye çalışmaktadır. Süreç içerisinde sanatsal yapıda yaptığı değişikliklerle, bu olgulara yönelik farkındalık ve yoğunlaşma alanı yaratmayı amaçlamıştır. Böylelikle toplumsal bilinç oluşturmayı ve insanların doğaya karşı duyarlılığını artırmayı hedeflemektedir.

Görsel 13. Mehmet Kavukcu, *Şiddeti Düşünmek 6*, enstalasyon (Kavukcu, 2020)

Sanatçılar, buzun geçici ve eriyen yapısından yararlanarak ekolojik sorunları ifade etmiş; bu yolla küresel ısınma, iklim değişikliği ve çevresel bozulmayı güçlü bir şekilde vurgulamışlardır. Bu tür sanat eserleri, izleyicilerde kaygı, üzüntü ve çevresel yıkım karşısında çaresizlik hislerini uyandırarak, solastalji kavramıyla örtüştüğü görülmektedir. Buzun sanatsal kullanımı, bu duyguları somut bir biçimde ifade ederek hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ekolojik bilinci artırmaya yönelik bir çaba olarak ortaya konmuştur. Aynı zamanda, bu eserler izleyicileri pasif bir gözlemci olmaktan çıkarıp, çevresel sorunlara karşı aktif bir katılımcı olmaya teşvik etmiştir. Bu bağlamda sanat, sadece estetik bir araç değil, aynı zamanda çevreye yönelik eylemleri harekete geçiren bir farkındalık aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç

Doğa, sadece insan yaşamı için elzem olmanın ötesinde, aynı zamanda sahip olduğu çeşitli işlevler ve sunduğu katkılarla da vazgeçilmez bir konumdadır. İnsan varlığını sürdürebilmesi için doğanın sağladığı kaynaklar, ekosistem hizmetleri ve biyolojik çeşitlilik büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, doğanın barındırdığı güzellikler ve sunduğu manevi değerler, insan yaşamını zenginleştirir ve ona anlam katar. Bu nedenle, doğanın korunması ve sürdürülebilir kullanımı, insanlık için hayati bir gerekliliktir. Doğamız gereği karşılaştığımız zorluklar ve uzun vadeli belirsizlikler olsa da karşımıza çıkacak zor seçimlerde bize kılavuzluk edebilecek mütevazı, esnek ve pratik bir etik anlayış geliştirmeye çalışmalıyız. Elde edilen veriler, resmi rakamlarla açıklanmamış olsa da iklim değişikliğinin insan psikolojisi üzerinde çeşitli etkiler yaratması ve bu etkilerin zamanla artması beklenmektedir. Bu amaçla geliştirilmekte olan bilimsel çözümlerin yanısıra sanat da kendi çözümlerini üretmektedir. Günümüz sanat anlayışında görülen ekolojik sanat uygulamalarının temelinde de dünyanın ekolojik ve çevresel bütünselliğinin korunması algısı bulunmaktadır. Ekolojik sanatın yarattığı bu farkındalık ve duyarlılık, toplumsal değişimi teşvik ederek daha sürdürülebilir bir geleceğe yönelik adımlar atılmasına katkıda bulunmaktadır. Ekolojik sanatçılar, eserleri aracılığıyla çevresel kaygıları dile getirmekte, sürdürülebilirlik ve çevre koruma konularında toplumu bilinçlendirmektedir. Solastalji kavramı çevresel değişimlerin neden olduğu duygusal sıkıntıyı ifade eder; ekolojik sanat ise bu değişimlere dikkat çekerek bireylerin duygusal tepkilerini dile getirmelerine olanak tanır. Bu iki kavramın etkileşimi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çevresel bilinçlenmeyi artırır ve insanları daha sürdürülebilir yaşam biçimlerine yönlendirir. Sanatçılarda ürettikleri eserlerle izleyicilere ekolojik yıkımın getirdiği üzüntü, endişe ve çaresizlik gibi duyguları anlama ve bu duygularla empati kurma fırsatı sunar.

Küresel ısınma, ekolojik yıkımın günümüzdeki en büyük sorunlarından birini yansıtmaktadır. Bu nedenle küresel ısınmayı azaltmak ve adaptasyon sürecindeki zorlukları aşmak için çözümler üretmek zorunludur. Sanatta buzun kullanılması, geçici ve dönüşen bir materyal olarak, doğanın kırılabilirliğini ve iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerini sembolize eder. Bu tür eserler hem estetik açıdan çarpıcıdır hem de derin ekolojik ve duygusal anlamlar taşır. Buzun erimesi, iklim değişikliğinin somut bir göstergesi olarak, izleyicilere doğrudan ve etkileyici bir şekilde mesaj vermektedir. Bu bağlamda, sanatta buzun kullanımı solastalji etkilerini hafifletmek ve toplumsal farkındalığı artırmak için önemli bir rol oynamaktadır. Sanatçılar, yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlarla, iklim değişikliği gibi küresel sorunlara dikkat çekerek bireyleri ve toplulukları harekete geçirebilmeye çalışmaktadır. Bu makale, ekolojik sanatın ve sanatta buzun kullanılması aracılığıyla, solastalji ile başa çıkma ve çevresel sorunlara karşı daha duyarlı ve bilinçli bir toplum oluşturma çabalarına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Kaynakça

- Alaca, Ç. (2023). Solastalgia and forest fires, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 15(3), ss. 468-476. <https://doi.org/10.18863/pgy.1172916>
- Albrecht, G. (2005). Solastalgia a new concept in health and identity, *PAN: Philosophy, Activism, Nature*. (3), ss. 41-55.
- Albrecht, G. (2019). *Earth emotions: new words for a new world*, Cornell University Press.
- Albrecht, G. (2023). Foreword, P. Bogard (Ed.), *Solastalgia An Anthology Of Emotion In A Disappearing World* (ss. 6-8). University of Virginia Press.
- Azevedo, N. (2020). Artist and independent scholar selected installations and performances *minimum monument/ monumento mínimo*. North Carolina State University, Erişim Tarihi: 09.07.2024. <https://www.ncsu.edu/search/site.php?search-submit=&q=nele+azevedo&cx=007101422401664896478%3Avie0pqonsf4&sn=&sl>
- Ballard, S. (2021). *Art and nature in the anthropocene*, Routledge.
- Barbanti, R., Ginot, S., Solomos, M. ve Sorin, C. (Ed.). (2024). Key concepts on the relationship between the arts and the world. (ss. 18-26). *Arts, Ecologies, Transitions*, Routledge. DOI: 10.4324/9781003455523-1
- Boettger, S. (2008). Global warming's, *Art in America*. 96(6), ss. 154-161. <https://bergen.academia.edu/SuzaanBoettger>
- Böke D. ve Tülek D. (2022, Ekim 13-16). *Antik psişeden bilişsel sinirbilime* [Konferans sunum özeti] 21. Ulusal Psikoloji Kongresi, Doğu Üniversitesi. https://www.academia.edu/115161817/21_Ulusal_Psikoloji_Kongresi_Antik_Psi%C5%9Feden_Bili%C5%9Fsel_Sinirbilime
- Buckland, D. (2016). Discounting the future. G. Abrahams, B. Johnson, ve K. Gellatly (Ed.), *Art+climate=change*. (ss. 15-17). Melbourne University Press.
- Cheetham, M. (2018). Landscape into eco art: articulations of nature since the'60, *Art Bulletin*. 103(2), ss. 159-161. <https://doi.org/10.1080/00043079.2021.1877968>
- Comtesse, H., Ertl V., Hengst, M. S., Rosner, R. ve Geert, E. S. (2021). Public health ecological grief as a response to environmental change: a mental health risk or functional response?. *Int. J. Environ. Res. Public Health*. 18(2), ss. 2-10. <https://doi.org/10.3390/ijerph18020734>
- Cortada, X. (2021). *Xavier cortada featured works and projects*. [Katalog]. Boulder Museum of Contemporary Art. <https://cortada.com/wp-content/uploads/2024/07/About-Xavier-Cortada.pdf>
- Corvalan, C., Gray, B., Villalobos, E., Sena, A., Hanna, F. ve Lendrum, C. D. (2022). Mental health and climate change: Policy brief [Online Bildiri]. *World Health Organization*. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/354104/9789240045125-eng.pdf>

- Çakıroğlu, E. (2022). Antroposen çağında ekolojik sanat: David Buckland, Terike Haapoja ve Mel Chin'in ekolojik sanat projeleri, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), ss. 24-39. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.985661>
- Eker, T. ve Kayahan, T. S. (2023). İklim ve ruh sağlığı, *Türkiye Psikiyatri Derneği Bülteni*, 26(23), ss. 1-58. https://psikiyatri.org.tr/uploadFiles/publicationsFile/file/TPD_bulten%2026-3_HR.pdf
- Forman, Z. (2017). *Zaria Forman*. [Katalog]. Winston Wächter Fine Art. https://winstonwachter.s3.amazonaws.com/media/documents/2022/04/ZariaForman2017_web.pdf
- Foster, B. J. (2012). *Marksist ekolojisi* (Çev. B. Baysal). Kalkedon Yayınları.
- Garrard, M, D. ve Broude, N. (2021). *Diane Burko seeing climate change*, American University Museum at the Katzen Arts Center.
- Gillis, J. (2010, 13 Kasım). As glaciers melt, science seeks data on rising seas. *New York Times* <https://www.who.edu/files/whoi-server.do?id=71823&pt=2&p=58531>
- Gürpınar, Ö. Demir, A ve Harmancı, A. (2023). Entropi ekseninde çevre sorunları ve doğa-sanat-sanatçı ilişkisi. *Jia Journal*, 6(12), s. 1-19. <http://dx.doi.org/10.29228/jiajournal.68711>
- Julie's Bicycle. (2019). *Olafur Eliasson & Minik Rosing*, https://olafureliasson-net.fra1.cdn.digitaloceanspaces.com/static_press/icewatchlondon/Ice_Watch_London_Carbon_Footprint.pdf
- Kavukcu, M. (2020). *Şiddeti Düşünmek 6* [Enstalasyon]. Sabah, Erişim Tarihi: 20.07.2024. <https://www.sabah.com.tr/yasam/kavukcu-2020yi-dondurdu-5322455>
- Long, K. (2013). The sea and the sun: agents of temporality in the work of antony gormley and néle azevedo, *University of Rochester*. https://www.academia.edu/5957719/The_Sea_and_the_Sun_Agents_of_Temporality_in_the_Work_of_Antony_Gormley_and_N%C3%A9le_Azevedo
- Maja, Fowkes, R. (2020). *Art and climate change*, Press Thames-Hudson
- Mead, L. (2022). A Warming Arctic is a Warning for the World, *Iisd Earth Negotiations Bulletin*, 35, ss. 1-10. <https://www.iisd.org/system/files/2022-04/still-one-earth-arctic.pdf>
- Morton, T. (2016). *Dark ecology*, Columbia University Press.
- Morton, T. (2023). *All art is ecological*, Penguin Classic Press.
- Nikolaj, K. (2008). *Marco evaristti red faction*, [Katalog]. 8. klasse - gymnasiet, HF, VUC, Seminarier m.fl. Skoletjenesten. Kunsthallen Nikolaj. https://www.nikolajkunsthall.dk/sites/default/files/pdf/misc/marko_evaristti_red_faction_s.pdf
- Obradovich, N., Migliorini, R., Paulus, P, M. ve Rahvan I. (2018). Empirical evidence of mental health risks posed by climate change, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(43), ss. 10953-10958. <https://doi.org/10.1073/pnas.180152811>
- Padhy, S., Sarkar, S., Panigrahi, M. ve Paul, S. (2015). Mental health effects of climate change, *Indian Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 19(1), ss. 3-7. doi: 10.4103/0019-5278.156997.
- Paparrigopoulos, K. (2024). *Arts, ecologies, transitions*, Routledge.
- Paterson, K. (2022), *Katie Paterson*, [Katalog]. Inside This, Desert https://katiepaterson.org/wpcontent/uploads/2022/03/Katie_Paterson_Catalogue_BAWA_G_2012.pdf
- Sandberg, A., L. ve Sandberg, T. (2010), Climate change -who's carrying the burden?, Third Volume in the Our Schools/Our Selves Book Series.
- Tan, Y. (2022). Doğanın sanata yansımaları ve ekolojik sanat, *İnsanat: Sanat Tasarım ve Mimarlık Araştırmaları Dergisi*, 2(2), ss. 21-41.
- Wallen, R. (2012). Ecological art: A call for visionary intervention in a time of crisis, *General Article*, 45(3). 234-242. DOI:10.1162/LEON_a_00365

Görsel Kaynakçası

- Azevedo, N. (2020). *Minimum Monument* [Enstalasyon]. Mis. Erişim Tarihi: 08.07.2024.
<https://www.mis.quebec/en/raccords-9-en/2021/09/15/minimum-monument-rome-2020/>
- Buckland, D. (2010). *Başka Bir Dünya Mümkün* [Resim]. Art Almanac, Erişim Tarihi: 05. 07. 2024.
<https://www.art-almanac.com.au/david-bucklands-ice-texts-the-effects-of-climate-change/cenlf25uuaaol5t/>
- Buckland, D. (2010). *Geleceği Dikkate Almak* [Resim]. Capefarewell, Erişim Tarihi: 04.07.2024.
<https://www.capefarewell.com/david-buckland/>
- Burko, D. (2009). *Portage Glacier* [Resim]. American, Erişim Tarihi: 04.07.2024.
<https://www.american.edu/cas/museum/2021/upload/burko.pdf>
- Coreth, M. (2009). *The Copenhagen Ice Bear* [Enstalasyon]. Whoi, Erişim Tarihi: 01.07.2024.
<https://www.whoi.edu/multimedia/a-melting-message/>
- Cortada, X. (2007). *Boyuna Kurulum* [Enstalasyon]. Cortada. Erişim Tarihi: 15.07.2024.
<https://cortada.com/art2007/longitudinal/southpole-installation/>
- Einaudi, L. (2016). *Elegy for the Arctic* [Performans]. Academia, Erişim Tarihi: 12.07.2024.
https://www.academia.edu/69508565/Ludovico_Einaudi_In_Conversation_with_Francesca_Pietropaolo
- Eliasson, O. (2018). *Ice Watch* [Enstalasyon]. Bloomberg Philanthropies, Erişim Tarihi: 03.07.2024.
<https://www.bloomberg.org/press/olafur-eliasson-brings-major-public-art-installation-ice-watch-london-inspire-action-climate-change/>
- Evaristti, M. (2004). *Ice Cube Projecti 1* [Performans]. West Eden, Erişim Tarihi: 20.07. 2024.
<https://www.westedenbkk.com/artists/32-marco-evaristti/press/>
- Forman, Z. (2015). *Deception Island, Antarctica* [Resim]. Widewalls, Erişim Tarihi: 03.07.2024.
<https://www.widewalls.ch/artists/zaria-forman>
- Jonas, J. (2012). *Reanimation*. [Performans]. Maja ve R. Fowkes (Ed.), *Art and climate change*, s. 53 Press Thames-Hudson
- Kavukcu, M. [@mehmettkavukcu]. (t.y.). *Şiddeti Düşünmek 6*, Instagram.
<https://www.instagram.com/mehmettkavukcu/>
- Paterson, K. (2007). *Vatnajökull* [Görsel]. Katiepaterson Org, Erişim Tarihi: 17.07.2024.
https://katiepaterson.org/wpcontent/uploads/2022/03/Katie_Paterson_Catalogue_BAWA_G_2012.pdf